

І.П. Іщенко
Житомирський державний університет
імені Івана Франка
Науковий керівник:
к.ф.н., доц. Євченко В.В.

ВИКОРИСТАННЯ ЧИТАННЯ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ АРГУМЕНТАЦІЙНИХ ВМІНЬ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми: У ранній юності навчання продовжує залишатися одним з головних видів діяльності старшокласників. У зв'язку з тим, що в старших класах розширюється круг знань, ці знання учні застосовують при поясненні багатьох фактів дійсності, вони більш усвідомлено починають відноситись до навчання. У цьому віці для учнів характерна наявність рівномірно розподілених, пов'язаних з вибором професій інтересів. Крім того, мислення старшого школяра набуває особистісний, емоційний характер; інтелектуальна діяльність афективно забарвлена, що пов'язано з самовизначенням старшого школяра і його прагненням до вироблення свого світогляду. Все це, на нашу думку, спонукає старшокласників до доповнення особистісних знань, розширення власного кругозору, що може допомогти їх здійсненню за допомогою читання. Саме за допомогою прочитаного матеріалу учні отримують можливість виражати свою точку зору, обґрунтовувати своє бачення проблеми, аргументувати правильність своїх ідей, тощо.

Розробленість дослідження: Проблема формування аргументаційних вмінь висвітлюється в методичній літературі, проте базовими в розумінні формування загальнонавчальних умінь є ідеї А. Алексюк, І. Гудзик, Ю. Бабанського, В. Паламарчук, О.Савченко, Л. Скуратівського, Н. Тализіної. Працюючи над класифікацією та шляхами формування цих умінь, науковці вказують на їх виняткову необхідність як у навчальній діяльності, так і у життєтворчості. Важливу роль у формуванні основних ідей аргументаційних вмінь старшокласників відіграли праці Є. А. Маслико, П. К. Бабинская, А. Ф. Будько та інших [3, с.99].

Метою даної роботи є аналіз та висвітлення особливостей навчання аргументованого мовлення учнів старших класів на матеріалі читання.

Виклад основного матеріалу: Сучасна програма з іноземної мови для старшої школи визначає місце і роль аргументованої мови в структурі навчання іноземної мови і включає її в основні цілі навчання усного

мовлення. У реальних процесах спілкування всі види мовленнєвої діяльності функціонують, як правило, інтегровано. Наприклад, розмова - це аудіювання і говоріння, а заповнення форми - це читання і письмо. Дослідники вважають, що на різних етапах навчання роль аргументаційних вмінь та мовлення змінюється. На першому етапі навчання реалізується мета оволодіння технікою говоріння. На цьому етапі повинні формуватися навички, пов'язані з засвоєнням літерних відповідностей. Дані вміння необхідні для формування читання та усного мовлення.

На другому етапі основним навчання є навчання орфографії, що обумовлено накопиченням нового мовного матеріалу в учнів. Разом з цим розвивається писемне мовлення як спосіб, який сприяє формуванню навичок і вмінь усного мовленнях[1, с.10].

На старшому етапі придбані раніше письмові вміння вдосконалюються поряд з удосконаленням умінь усного мовлення та читання, яке є основним видом діяльності.

Ми вважаємо, що уміння міркувати аргументовано є найважливішим компонентом загальної культури. Аргументація у найбільш широкому розумінні слова - це процес обґрунтування (тобто наведення доводів або аргументів) певного положення (твердження, гіпотези, концепції) з метою переконання в його істинності, слушності. Під словом «аргументація» у вузькому значенні розуміють сукупність доводів на користь певного положення.

Кінцева мета аргументації - прийняття аудиторією висунутого положення (чи положень), тобто переконання аудиторії в його справедливості. Тому теорія аргументації – це теорія, що вивчає різноманітні дискусійні прийоми, які використовуються в процесі аргументації, - ставить у центр своєї уваги поняття «переконання» і «прийняття».

Аналіз педагогічної літератури по темі дослідження показує, що процес аргументації трактується не тільки як особлива техніка переконання та обґрунтування положень, які висуваються, але і як практичне мистецтво, що передбачає вміння вибрати із множини можливих прийомів аргументації, сукупність і конфігурацію, які вимагаються особливостями аудиторії та проблеми, що обговорюється.

Вчені виділяють такі характерні риси аргументаційних вмінь, рис. 1.1.

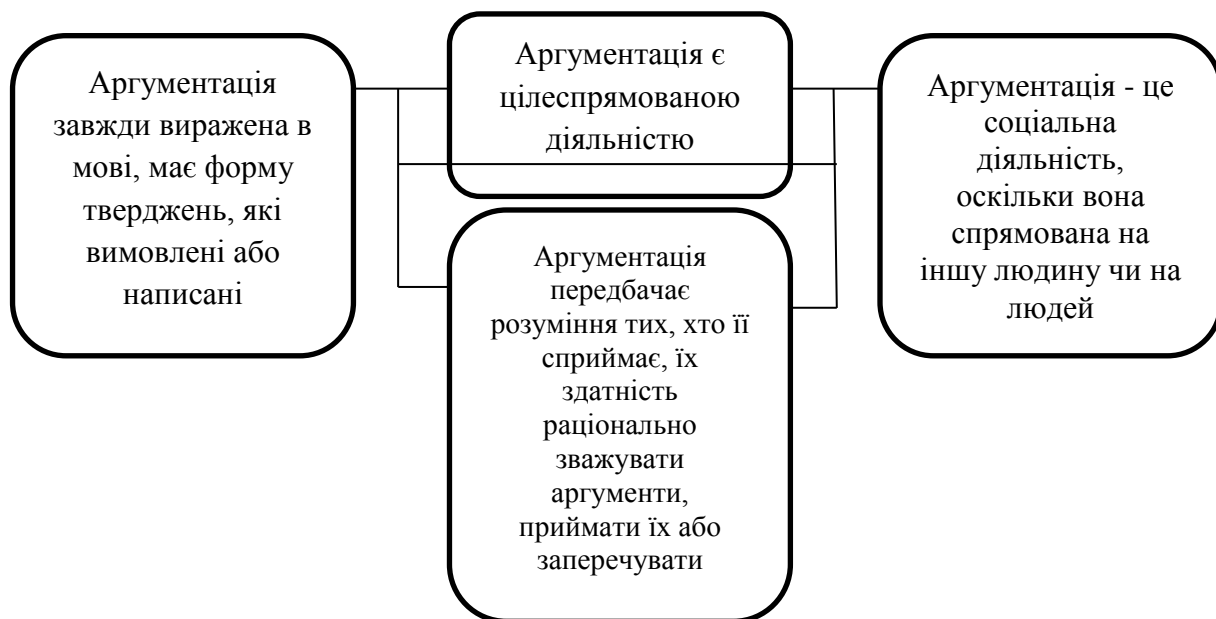

Рис. 1.1 - Характерні риси аргументаційних вмінь

Аргументація, в якій положення обґрунтовуються шляхом безпосереднього звернення до дійсності (експеримент, спостереження тощо), називається емпіричною. Такий спосіб обґрунтування часто застосовується у природничих науках[4].

Наш невеликий досвід роботи в школі показав, що саме аргументаційних вмінь бракує учням старшої школи при формуванні комунікативної компетенції, тому важливою є розробка вправ на їх розвиток. Вченими розроблені різні класифікації аргументації. Аргументація, в якій обґрунтування може здійснюватися за допомогою вже відомих положень (аргументів) шляхом побудови певних міркувань (доказів). При такому підході до процесу аргументації також звертаються до дійсності, але вже не безпосередньо, а опосередковано. Такий спосіб обґрунтування переважно притаманний гуманітарним наукам.

Основне призначення аргументаційних вмінь у вивченні іноземної мови — сприяти оволодінню учнями уміннями і навичками спілкуватися в усній і писемній формах відповідно до мотивів, цілей і соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях. Саме старша школа є тим навчальним закладом, де формуються базові механізми іншомовного спілкування, які у майбутньому випускники зможуть розвивати і удосконалювати відповідно до власних потреб.

Оскільки читання є основним видом діяльності на старшому етапі, то головна мета навчання іноземної мови у загальноосвітніх навчальних закладах полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції на основі читання.

Розвиток комунікативних умінь неможливий без оволодіння аргументаційних вмінь реалізації усного і писемного мовлення. Проте знання лексичного і граматичного матеріалу ще не забезпечує становлення комунікативних умінь. Необхідні також уміння оперувати цим матеріалом, а також використовувати певних сферах спілкування[5].

Під час навчання реалізуються також освітня, виховна і розвивальна цілі.

Освітня мета розвитку аргументаційних вмінь при вивченні іноземних мов передбачає формування в учнів таких особистісних якостей як:

— усвідомлення функцій іноземної мови у навчальному процесі й у суспільстві;

— усвідомлення значень мовних явищ, іншої системи понять, за допомогою якої сприймається дійсність;

— розуміння особливостей власного мислення;

— зіставлення іноземної мови з рідною;

— оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країни, мова якої вивчається (країнознавство, лінгвокраїнознавство);

— залучення учнів до діалогу культур (іншомовної та рідної);

— уміння використовувати у разі необхідності різноманітні стратегії для задоволення дидактичних потреб (працювати з книжкою, підручником, словником, довідковою літературою, мультимедійними засобами тощо).

Засобами іноземної мови відбувається виховання учнів, яке здійснюється через систему особистісних стосунків із новою культурою і процесом оволодіння нею. Цьому сприяє виховання в учнів:

— позитивного ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, поваги до народу, носія цієї мови, толерантного ставлення до його культури, звичаїв і способу життя;

— культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому світі;

— емоційно-ціннісного ставлення до всього, що нас оточує;

— розуміння важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користуватися нею як засобом спілкування.

Оволодіння іноземною мовою сприяє розвитку в учнів:

— мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей;

— готовності брати участь в іншомовному спілкуванні;

— бажання до подальшого самовдосконалення у галузі володіння іноземною мовою;

— уміння переносу знань і навичок у нову ситуацію шляхом виконання проблемно-пошукової діяльності.

Усі цілі навчання досягаються у комплексі, підпорядковуються головній меті та реалізуються у процесі її досягнення і сприяють таким чином різнобічному розвитку особистості учня[2].

Оволодіння учнями іноземною мовою та аргументаційним вмінням сприяє розвитку в них здібностей використовувати мову як інструмент спілкування. Мова розглядається як засіб міжособистісної взаємодії в умовах багатонаціонального і полікультурного світового простору.

Сучасний розвиток міжнародних зв'язків між державами слугує передумовою для активізації знань про культурні особливості країн і народів, мова яких вивчається. Цьому сприяє міжкультурний підхід до вивчення іноземної мови. Вона є суттєвим елементом культури народу — носія цієї мови і засобом передачі її іншим, допомагає учням пізнати духовне багатство іншого народу, краще розуміти власну культуру і культуру свого народу, підвищує рівень їхньої гуманітарної освіти, сприяє входженню у світову спільноту.

Зміст навчання іноземної мови старшокласників та розвиток їх аргументації залежить від соціального замовлення суспільства і детермінується певним станом його історичного розвитку. Програмою для старшої школи визначено той мінімум, яким мають оволодіти учні на кожному етапі навчання (у початковій школі, в основній школі, у старшій школі) і у кожному класі. Етапи навчання характеризується різною тематикою для спілкування, різним обсягом навчального матеріалу, різними методами, формами і видами навчальної діяльності відповідно до рівня розвитку учнів, їхніх інтересів і досвіду.

Список використаної літератури

1. Кузьміна, Л.Г., Сафонова, В.В. Типологія соціокультурних помилок в англійській писемного мовлення учнів (закінчення) Текст. / Л.Г. Кузьміна, В.В. Сафонова // Іноземні мови в школі. 2014. №6.-С. 10-18.
2. Ляховицкий М. В. Методика преподавания иностранных языков: Учебн. пособие для филол. фак. вузов. -- М.: Высшая школа, 2011.
3. Настільна книга викладача іноземної мови: Довідковий посібник / Є. А. Маслико, П. К. Бабинская, А. Ф. Будько та ін. - Мінськ: Вишэйш. школа, 2012. – с. 99
4. Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Є. Методика навчання іноземної мови в старшій школі. - М.: Просвещение, 2011.
5. Соловйова Є.М. Методична підготовка і перепідготовка вчителя іноземної мови: інтегративно-рефлексивний підхід. Монографія. - М.: ГЛОССА-ПРЕСС, 2014.
- 6.Електронний ресурс: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument>.